

AKTUELNI IZAZOVI U ODRŽAVANJU REPRODUKTIVNOG ZDRAVLJA ŽENA

CURRENT CHALLENGES IN MAINTAINING THE REPRODUCTIVE HEALTH OF WOMEN

Jelena Dotlić^{1,2}, Marija Milić³

1 Klinika za ginekologiju i akušerstvo, Univerzitetski klinički centar Srbije

2 Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

3 Odeljenje za epidemiologiju, Medicinski fakultet, Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Kosovska Mitrovica, Kosovo, Srbija

SAŽETAK

Uvod: Žensko reproduktivno zdravlje podrazumeva dobro stanje reproduktivnog sistema tokom celog života žene, uključujući fizičke, mentalne i socijalne aspekte. Čak i u 21. veku brojne žene širom sveta nemaju adekvatnu ginekološku i akušersku zdravstvenu zaštitu. Razlike kod žena u odnosu na muškarce postoje u pogledu seksualno prenosivih infekcija, nasilja zasnovanog na polu i neželjene trudnoće.

Pregled: Aktuelni izazovi u zaštiti reproduktivnog zdravlja žena uključuju brojna benigna ginekološka stanja kao što su endometrioza, miomi, disfunkcija jajnika i drugi hormonski poremećaji, uključujući sindrom policističnih jajnika i infekcije, uključujući seksualno prenosive infekcije. Ova stanja su česta i mogu izazvati nelagodnost, bol, menstrualne nepravilnosti i dovesti do neplodnosti i drugih zdravstvenih problema. Neplodnost pogađa značajan procenat žena i može imati dubok uticaj na njihovo emocionalno i fizičko blagostanje. Ipak, sva ova benigna stanja mogu biti nedovoljno dijagnostikovana, što dovodi do odloženog lečenja i povećane patnje žena. Još jedna grupa ginekoloških bolesti koje ne samo da mogu uticati na blagostanje, već i povećati smrtnost žena su ginekološki maligniteti (rak jajnika, endometrija, grlića materice, vulve i vagine).

Pored bolesti, žene u različitim životnim fazama suočavaju se sa različitim fiziološkim stanjima, kao što su menstruacija, trudnoća i menopauza, koja kod nekih žena zahtevaju posebnu pažnju. I prvi (menarha) i poslednji (menopauza) menstrualni ciklus donose značajne promene u hormonalnoj ravnoteži i mogu dovesti do različitih fizičkih i emocionalnih simptoma. Trudnoća, kao i porođaj, mogu biti izazovno iskustvo za žene. Danas su očekivanja za zdravim detetom veoma visoka, ali svaka trudnoća može imati potencijalne komplikacije (gestacijska hipertenzija i dijabetes, prevremeni porođaj) koje sve mogu uticati na zdravlje i majke i deteta.

Konačno, treba uzeti u obzir i ograničen pristup zdravstvenoj zaštiti, finansijske barijere za novije i naprednije tretmane, razlike u dijagnozi i lečenju u nekim regionima, kao i uticaj društvenih normi na izbore žena u vezi sa njihovim reproduktivnim zdravljem.

Zaključak: Rešavanje gore pomenutih izazova u vezi sa reproduktivnim zdravljem žena zahteva višestran pristup, uključujući poboljšano obrazovanje i svest. Pristup adekvatnoj opštoj ginekološkoj kao i prenatalnoj i postporođajnoj zdravstvenoj zaštiti je ključan za postizanje optimalnog reproduktivnog zdravlja naših žena.

Ključne reči: reproduktivno zdravlje žena; benigna i maligna ginekološka oboljenja; fiziološka ginekološka stanja; trudnoća; socio-ekonomska pitanja

ABSTRACT

Introduction: Female reproductive health encompasses the well-being of the reproductive system throughout a woman's life, including physical, mental and social aspects. Even in the 21st century numerous women worldwide do not have adequate gynecological and obstetrical healthcare. Disparities for women compared to men exist for sexually transmitted infections, gender-based violence and unintended pregnancy.

Review: Current challenges in female reproductive health care include numerous benign gynecological conditions such as endometriosis, myomas, ovarian dysfunctions and other hormonal disorders including polycystic ovary syndrome and infections including sexually transmitted infections. These conditions are frequent and can cause discomfort, pain, menstrual irregularities and lead to infertility and other health problems. Infertility affects a significant percentage of women and can have a profound impact on their emotional and physical well-being. Still, all of these benign conditions can be underdiagnosed, leading to delayed treatment and increased suffering for women. Another group of gynecological illnesses that can not only impact well-being but increase the mortality of females are gynecological malignancies (ovarian, endometrial, cervical, vulvar and vaginal cancers).

In addition to the illnesses, women in different life stages are faced with different physiological conditions, such as menstruation, pregnancy and menopause, which in some women require specialized attention. Both the first (menarche) and the last (menopause) menstrual cycle bring significant changes in hormonal balance and can lead to various physical and emotional symptoms. Pregnancy as well as a delivery can be a challenging experience for women. Nowadays expectations for a healthy child are very high, but every pregnancy can have potential complications (gestational hypertension and diabetes, premature birth) which can all affect the health of both mother and the child.

Finally, limited access to care, financial barriers for more novel and advanced treatments, disparities in diagnosis and treatment in some regions as well as the impact of societal norms on women's choices regarding her reproductive health should also be taken into consideration.

Conclusion: Addressing above mentioned female reproductive health challenges requires a multifaceted approach, including improved education and awareness. Access to adequate general gynecological as well as prenatal and postpartum health care is crucial for achieving optimal reproductive health of our women.

Key words: female reproductive health; benign and malignant gynecological illnesses; physiological gynecological conditions; pregnancy; socio-economic issues